

Een kijkje in de gymzaal van....

Eric Swinkels

In de rubriek 'Een kijkje in de gymzaal van...' komt een collega aan het woord die vertelt over zijn praktijk in de gymzaal. Wat is de visie van de docent en hoe werkt het uit in de praktijk, wat zijn drijfveren en idealen? Eric Swinkels is in zijn praktijk onder andere bezig met het ontwikkelen van BSM en LO2. Daarin heeft hij ervaring opgedaan met het onderzoek doen door leerlingen. Dit leidt tot interessante tips.

Door: Eric Swinkels

Freerunning

Eind januari gaf ik 23 jaar les op Twickel College in Hengelo. Na mijn opleiding in Groningen en als sportinstructeur in militaire dienst ben ik op mijn oude middelbare school gaan werken. De eerste jaren was ik vooral bezig allerlei activiteiten voor en met leerlingen te organiseren. Van de triatlonclub, tot volleybalclubje en frisbeeën. Al vrij snel ben ik zes jaar sectievoorzitter geweest. De laatste vijftien jaar heb ik me, mede door mijn werk bij SLO, meer verdiept in het ontwikkelen van het examenprogramma BSM, freesport, onderzoeken (KWALO, Gym's'cool, Freesport, implementatie basisdocument) en projecten in samenwerking met andere vakken (DOiT), met de gemeente Hengelo (combinatiefunctie Sport), met FBK-games en atletiekvereniging MPM (FBK-school-atletiek) en niet te vergeten de aanvraag Sportactieve School bij de KVLO.

Fundament

Eind jaren negentig veranderde veel in het onderwijs. De invoering van de basisvorming werd door de sectie LO aangegrepen om in de nieuwe scholengemeenschap Twickel van vijf locaties het vak LO vast te leggen in een vakwerkplan zodat de doorstroming van locaties beter was afgestemd. Veelvuldig schoolbreed overleg resulteerde in een gedegen vakwerkplan van een sportieve en actieve scholengemeenschap. Dat fundament staat nog steeds, maar inmiddels ook weer uitgebreid. Sinds 2009 zijn we gecertificeerd als Sportactieve school.

Examenvak LO2

Op dat fundament konden we in 1999 de nieuwe tweede fase vorm geven. Op

de bovenbouwlocatie, het oude Twickelcollege, mocht ik het examenvak LO2 invoeren. Uiteraard werd ook het LO1 programma ambitieus opgebouwd met in eerste instantie veel keuzemogelijkheden voor leerlingen. Gaandeweg de jaren hebben we meer de nadruk op het klassenverband gelegd, waardoor leerlingen beter gemotiveerd bleven het vak LO1 voldoende af te sluiten. De start van LO2 verliep in aanloop stroef met maar weinig belangstelling: met maar zes leerlingen was het een sprong in het diepe. Na zes jaar was dat aantal gegroeid naar 96 leerlingen die tegelijk LO2 volgden op Twickelcollege. Geholpen door het LO2 netwerk in Noordoost Nederland onder leiding van Berend Brouwer, werd de basis gelegd voor een nieuwe uitdaging. Na drie jaar werd ik gevraagd om een dag gedetacheerd bij SLO te werken om scholen te ondersteunen bij het opzetten van LO2 en om voorbeeldmateriaal te ontwikkelen. Tot die tijd was ik me eigenlijk niet goed bewust dat er in mij een ontwikkelaar schuilde. Ik deed wat leuk vond en werkte dat op mijn manier uit. Altijd ben ik wel nieuwsgierig geweest om me verder te ontwikkelen. Die nieuwsgierigheid heb ik nog steeds. Is er een mogelijkheid om trailbikes te lenen? Prima dan komt een paar weken freerolling aan bod. Met inline skates, waveboards en trikke worden leerlingen van klas 1 tot en klas 6 uitgedaagd te balanceren op smalle en dikke bandjes.

Basisdocument

Een stroomversnelling kreeg mijn werk bij SLO tussen 2005 en 2007. Bij de ontwikkeling van het basisdocument¹ werd ik steeds meer betrokken en daar hebben we een fundament voor de toekomst gelegd. Mijn praktijkervaringen kon ik koppelen met nieuwe inzichten van andere ontwikkelaars. Door de thema's en activiteiten te faseren en te beschrijven in deelnameniveaus werd mijn blik verruimd. Ik kreeg meer grip hoe leerlingen in mijn lessen deelnamen en hoe ik dat beter kon duiden dan daarvoor. Vanuit de ALO in Groningen waren mijn lessen erg gericht op het leren verbeteren van bewegen. De goede bewegers uitdagen is heerlijk en tegelijk zorg hebben voor de zwakkere bewegers blijft een uitdaging.

De tweede fase werd herzien, LO2 werd Bewegen Sport en Maatschappij, LO2

Frisbee

vmbo was al gestart, het Basisdocument bewegingsonderwijs onderbouw VO verscheen. Mijn werk bij SLO besloeg drie dagen met nog twee dagen op school. Het ontwikkelen van BSM op Twickel College resulteerde in 2008 in het publiceren van de 'Reader BSM', waarin het gehele programma BSM werd beschreven. Geen methode, maar wel een schoolvoorbeeld waarin alle theoretische en praktische opdrachten waren uitgewerkt. In 2009 heb ik de Reader BSM herschreven omdat we de toetsvoorbeelden hadden uitgewerkt.

Onderzoek

De onderzoeksopdracht voor vwo was in de eerste jaren dat ik LO2 aanbood een hele zoektocht. Wat en hoe had ik in de opleiding leren onderzoeken. Ik kwam erachter dat dit te weinig handvatten bood om mijn leerlingen te begeleiden. Die zoektocht heeft na ruim tien jaar geleid tot het project Onderzoek in zes stappen². Op school werd de wens duidelijk dat een poster: leren onderzoeken leerlingen zou helpen bij het

maken van hun profielwerkstuk (PWS). Bij SLO werd gevraagd een bijdrage te leveren in het project aansluiting voortgezet onderwijs- hoger onderwijs. Als concrete bijdrage zijn de posters ontwikkeld met behulp van een website. Het bijzondere is dat deze posters digitaal gevuld zijn met de applicatie Layar, waarmee leerlingen met hun smartphone of iPad de posters kunnen scannen en de werkprocessen van iedere stappen kunnen gebruiken als leidraad bij die stap of als ijkpunten achteraf. Voor docenten die hun BSM-leerlingen willen begeleiden bij het doen van onderzoek heb ik een aantal tips. (Zie bijlage tips voor het begeleiden van onderzoek bij BSM).

BSM

Bij SLO is mijn werk uitgegroeid naar het coördineren van zowel de BSM als LO2 (vmbo) netwerken. Sinds 2013 heeft de KVLO gevraagd de beide landelijke studiedagen voor BSM en LO2 ook door SLO te laten verzorgen. Dus naast het coördineren van de BSM- en LO2 netwerken kwam deze

Contact:

e.swinkels@slo.nl

organisatietaak erbij. De afgelopen jaren hebben we voor en in samenwerking met het werkveld goede praktische publicaties gemaakt: zowel voor BSM als voor LO2 toetsvoorbeelden om docenten te helpen bij het bepalen van de gewenste kwaliteit van de lessen BSM en LO2. Dvd's met good practices LO2, BSM toetsvoorbeelden in beeld. Ook voor LO zijn de dvd's freerunning en freebiking op school gebruikt en beelden opgenomen.

Freesport

Door het freesport-project met Ger van Mossel heb ik me met mijn leerlingen verdiept in freesport. Ik weet nog dat ik de leerlingen van havo 3 en de BSM-leerlingen in vwo 4 de opdracht gaf: kijk naar dit filmpje, dit is freerunning. Zoek in de berging het materiaal waarmee jullie hindernissen opbouwen. De opdracht is dat je minimaal drie hindernissen achter elkaar moet nemen op je eigen wijze. Letterlijk en figuurlijk vloog alles alle kanten op: leerlingen waren heel actief, maar ook een aantal

niet. De oude hindernisbaan kwam weer terug, maar ook nieuwe manieren. Van die eerste lessen heb ik nog filmpjes gewaard. Het tweede jaar zat al meer structuur in en heb ik een filmpje op *YouTube* gezet. Maarten Vijfhuizen meldde zich bij SLO en samen met Ger van Mossel als projectleider Freesport zijn we gaan broeden op freesport als concept. Wat ik heerlijk aan mijn werk vind is dat ik het ontwikkelwerk op papier en in gedachten kan vertalen naar de praktijk en andersom. Het vastleggen en gebruiken van beelden is parallel daaraan gegroeid. Nu heb ik wekelijks mijn laptop of iPad in de zaal op leerlingen instructie en feedback te (laten) geven. In november hebben op een dag filmbeelden opgenomen van freerunning, freerolling en discgolf. Niet alleen freesporten in de zaal, maar juist ook de vertaling naar buiten. Daar waar de bewegingscultuur ontstaat en die we vertalen naar een veilige en attractieve situatie in de zaal. Op *freesport.slo.nl* zijn de beelden te zien. Daar ben ik wel trots op hoe eigenlijk bijna alle leerlingen

die activiteiten leuk en uitdagend vinden. Voor dat leerlingen op hun eigen wijze bewegingssituaties en –problemen aanpakken en verwerken geeft mij voldoening.

Halverwege

Als ik terugkijk op 23 jaar lesgeven op Twickel College, dan ben ik altijd op zoek geweest naar vormen van bewegen die leerlingen aantrekkelijk vinden. Altijd wel om ze iets te leren, plezier te laten beleven of leerlingen plezier in bewegen te laten ontdekken. Als ik dat nog een hele tijd mag doen in een gerenoveerde sporthal met moderne inrichting, dan blijf ik nog lang gemotiveerd leuke leerzame gymlessen geven. ◀

Noten:

- 1 Brouwer, B., et al. (2012). Basisdocument bewegingsonderwijs onderbouw voortgezet onderwijs. 2e druk. Zeist: Jan Luiting Fonds.
- 2 www.onderzoekinzestappen.slo.nl

Foto's Anita Riemersma en Hans Dijkhoff

